

ΕΝΑ ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ ΜΟΥ

Η γενέτειρα της ββα μάνας μου είναι ένα από τα μεγάλα χωριά του νομού Κάρς. Ονομάζεται και σήμερα Αζάτ. Βρίσκεται κοντά στο Κάρς και σε απόσταση 9 περίπου χιλιομέτρα από αυτό.

Η αειμνηστη μητέρα μου Μυροφόρα, που γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Αζάτ, μου διηγόταν πολλά και διάφορα περιστατικά από την εκεί ποντιακή παραδοσιακή ζωή. Ένα από αυτά είναι και για το Πάσχα κάποιες χρονιές πριν από τον ξεριζωμό, ανάμεσα στα χρόνια 1914-1918.

Όπως κάθε χρόνο, το Πάσχα στο Αζάτ, σαν Ανάσταση Κυρίου, σαν Ημέρα Λαμπρής, σαν γιορτή αναζωογόνησης της ελπίδας και της πίστης, είχε ιδιαίτερη λαμπρότητα και σημασία για τους ελληνοορθόδοξους κατοίκους του χωριού.

Από την παραμονή κιδλας του Πάσχα η λαϊκή ψυχή έχει εκδηλωθεί προς κάθε κατεύθυνση. Η πρόνοια για τους φτωχούς και ανήμπορους λειτούργησε σαν απαραίτητο έθιμο. Το ξημέρωμα της πρώτης ημέρας του Πάσχα θα έπρεπε να βρεί όλους χαρούμενους. Το πασχαλιάτικο τραπέζι σε κάθε σπίτι δεν μπορεί να στερείται τα αναγκαία. Η χαρά της Λαμπρής είναι χαρά καθολική.

Την πρώτη μέρα, όπως κάθε φορά, έτσι και εκείνη τη χρονιά, τηρήθηκε το αυστηρό έθιμο, γεμάτο ανθρωπιά με τεράστια ψυχολογική σημασία: η πρώτη ημέρα της Λαμπρής είναι των πονεμένων. Το πρώτο καθήκον είναι να γίνουν επισκέψεις στα σπίτια των πονεμένων οικογενειών, εκείνων που έχουν πρόσφατα πένθη. Έτσι έγινε και τη χρονιά εκείνη.

Τη δεύτερη μέρα της Λαμπρής, μια παρέα γλεντοκόπων με επικεφαλής τον λυράρη, παίζοντας και τραγουδώντας, θα έπρεπε να επισκεφθεί όλα τα σπίτια. Έτσι και έγινε. Πανηγυρική όψη έπαιρνε το χωριό και το κάθε σπίτι τους περίμενε με αγωνία και ψυχική αγαλλίαση, μου αφηγόταν η αειμνηστη μητέρα μου: επήγαν ση τάδε, θα πάγνε ση τάδε κι ύστερα θα έρχουνταν σ'εμέτερα. Ήταν τότε η μητέρα μου ελεύθερη κοπέλα των 17 ετών. Της έγινε ψυχικό βίωμα τούτο το έθιμο με το κοινωνικό του περιεχόμενο και, όπως τότε, όλεν το χωριό έγινουτον έναν.

Το δεκαεφτάχρονο κορίτσι ήταν ορφανό από πατέρα. Η χήρα μάνα είχε πολλά παιδιά. Το μεγαλύτερο, που ήταν αγόρι, ο Θεόκλητος, βρισκόταν στο στρατό, στρατευμένος στον τσαρικό στρατό. Βρισκόταν στο μέτωπο του πρώτου παγκόσμιου πολέμου. Ο πόλεμος τον κρατούσε τις ημέρες του Πάσχα μακριά από την οικογένειά του.

Ο Θεόκλητος ήταν το μεγαλύτερο παιδί της οικογενείας και αφού δεν υπήρχε πατέρας, ήταν αυτός στη θέση εκείνου. Σ'αντρου μ'το ποδάρ'στέκι' ο Θεόκλητος, έλεγε η χήρα μάνα της αείμνηστης μητέρας μου, η ηρωίδα εκείνη καλομάνα με το όνομα Χριστιανή. Ο καημός της εκείνη τη Λαμπρή ήταν μεγάλος. Ο Θεόκλητος ήταν μακριά. Το πρωτικόρ' το παιδί ν'ατς έτον το στουλόρ'τ'οσπιτί.

Αν όμως ο Θεόκλητος ήταν μακριά, δεν βρισκόταν στο Αζότ εκείνο το Πάσχα, νοερά βρισκόταν κοντά στην οικογένειά του, στη μάνα και τ'αδέλφια του. Το συγκινητικό γράμμα του έφθασε έγκαιρα, γράμμα γεμάτο νοσταλγίες και καημούς σε έκφραση ποιητική. Ήταν ο Θεόκλητος φυσικό ταλέντο λαϊκού ποιητή και τραγουδιστή.

Η αείμνηστη μητέρα μου κράτησε στην ψυχή και τη μνήμη της μερικά δίστιχα από εκείνο το γράμμα του αείμνηστου αδελφού της. Τα τραγουδούσε κάποτε. Τα κράτησα και εγώ στην ψυχή και στη μνήμη μου. Παραθέτω τα εξής:

Μάνα έρθεν και ν'η Λαμπρή κι ούλ'λάσκουν χαρεμένα
τ'αναλλαγάδια και τ'εμά σο σαντούχ'διπλωμένα

Τη Λαμπρήν την Ανάσ τασιν, το πρώτον την ημέραν
εκάθουμνες κ'ενούνιζαμ' πως θ'εφτάμ'την μανέβραν

Η ίδια η μητέρα μου, με το δικό της τρόπο, ερμήνευε το νόημα, το βαθύτερο θα έλεγα νόημα, από τα παραπάνω δίστιχα. Με το πρώτο ο λαϊκός ποιητής περιέγραφε τη μεγάλη χαρά της Λαμπρής, που φέρνει η Ανάσταση του Κυρίου. Εκφραζόταν το ιερό δικαίωμα των ανθρώπων να χαρούν τη ζωή. Με το δεύτερο δίστιχο ο Θεόκλητος έμμεσα καυτηρίαζε τον πόλεμο, ενώ υπάρχει η χαρά της Λαμπρής, το θείο κάλεσμα για ανάσταση ψυχών και ει-

ρηνική ζωή, οι πολεμοκάπηλοι κάνουν μανέβραν, δηλαδή στρατιωτική άσκηση , προετοιμασία δηλαδή πολεμική.

Θυμάμαι όλες τις αφηγήσεις της. Ήταν όλες αναμνήσεις της από τη γενέτειρα. Είχαν πάντοτε κάποια ωραία μηνύματα ζωής. Έγιναν και δικά μου βιώματα, βιώματα ψυχικά, που επηρεάζουν πάντα τη σκέψη και τα αισθήματά μου.

Στάθης Ι. Ευσταθιάδης